

СЕКЦІЯ 2 МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ІННОВАЦІЯМИ MECHANISMS OF PUBLIC MANAGEMENT OF SOCIAL INNOVATIONS

У статті розкрито основні механізми публічного управління соціальними інноваціями. Визначено, що соціальними інноваціями є «процес реалізації змін, де відбувається перехід від одного етапу до іншого»; «процес перетворення інновацій на соціальні норми за встановленими шаблонами». Встановлено, що соціальні інновації виникають внаслідок гострих потреб суспільства у певних змінах, саме тому вони є невідворотними.

Розглянуто наукові праці з теми дослідження. Вони засвідчують високий інтерес науковців до питання соціальних інновацій. Зокрема, дослідники вказують на особливості соціальних інновацій як явища та встановлюють основні принципи соціальних інновацій.

У роботі визначено риси соціальних інновацій у контексті публічного управління. Охарактеризовано розподіл механізмів на загальні та спеціальні. Зокрема, загальні механізми визначають основні аспекти впровадження соціальних інновацій для більшості населення країни; спеціальні механізми побудовані на тому, що вони переважно враховують потреби окремих категорій населення та здійснюються із конкретною ціллю.

Розкрито сутність основних механізмів публічного управління соціальними інноваціями. Описано такі механізми як інституціональний, інформаційно-комунікаційний, фінансовий, організаційний, соціально-економічний. Встановлено, що інституціональний механізм передбачає впровадження соціальних інновацій на різних рівнях; інформаційно-комунікаційний механізм передбачає формування сталих потоків інформації між учасниками публічного управління та фахівцями із соціальних інновацій; фінансовий механізм являє собою задоволення соціальних інновацій в економічних ресурсах; організаційний механізм передбачає взаємодію різних державних структур та недержавних організацій між собою; соціально-економічний механізм передбачає вплив соціальних інновацій на наукове, соціальне, економічне життя держави шляхом впровадження інновацій на різних рівнях.

Відповідно, у статті розглянуто основні механізми публічного управління, що стосуються соціальних інновацій, що дозволяє засвідчити важливість соціальних змін на сучасному етапі. Крім того, встановлено, що держава має першочергову роль у регулюванні питань соціальних тенденцій та впливу на якість життя населення.

Ключові слова: держава, зміни, механізми публічного управління, соціальні інновації, суспільство, соціум, якість життя.

The article reveals the main mechanisms of public management of social innovations. It was determined that social innovations are "the process of implementing changes, where there is a transition from one stage to another"; "the process of transforming innovations into social norms according to established patterns." It has been established that social innovations arise as a result of society's urgent needs for certain changes, which is why they are irreversible.

Scientific works on the topic of research were considered. They testify to the high interest of scientists in the issue of social innovations. In particular, researchers indicate the peculiarities of social innovation as a phenomenon and establish the basic principles of social innovation.

The work defines the features of social innovations in the context of public administration.

The distribution of mechanisms into general and special ones is characterized. In particular, general mechanisms determine the main aspects of the implementation of social innovations for the majority of the country's population; special mechanisms are built on the fact that they mainly take into account the needs of certain categories of the population and are carried out with a specific goal.

The essence of the main mechanisms of public management of social innovations is revealed. Such mechanisms as institutional, information and communication, financial, organizational, socio-economic are described. It was established that the institutional mechanism provides for the introduction of social innovations at different levels; the information and communication mechanism provides for the formation of constant flows of information between participants in public administration and specialists in social innovations; the financial mechanism represents the satisfaction of social innovations in economic resources; the organizational mechanism involves the interaction of various state structures and non-state organizations among themselves; the socio-economic mechanism provides for the impact of social innovations on the scientific, social, and economic life of the state through the introduction of innovations at various levels.

Accordingly, the article examines the main mechanisms of public management related to social innovations, which allows to testify the importance of social changes at the current stage. In addition, it was established that the state has a primary role in regulating issues of social trends and impact on the quality of life of the population.

Key words: state, changes, mechanisms of public management, social innovations, society, society, quality of life.

УДК 351:364

DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2024.42.4>

Блощинський Д.В.

аспірант кафедри публічної політики
Навчально-науковий інститут публічного
управління та державної служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нині питанню соціальних інновацій приділена досить вагома увага. Безпосередньо це

обумовлено тим, що інновації присутні на сьогодні у будь-якій сфері, зокрема, в економіці та у політиці. Відповідно, гостро постає питання

про те, що соціальні інновації мають поступово входити до механізмів публічного управління.

У загальному вигляді соціальні інновації тлумачаться як: «процес перетворень у суспільстві, що спрямований на соціальні зміни»; «процес реалізації змін, де відбувається перехід від одного етапу до іншого»; «процес перетворення інновацій на соціальні норми за встановленими шаблонами» [11, с. 59]. Тобто всі тлумачення соціальних інновацій є схожими за собою, адже містять у собі такі аспекти як суспільство, вплив на соціум, процес переходу суспільства від одної стадії до іншої.

Виникнення соціальних інновацій обумовлено наявною потребою у суспільстві щодо змін та підвищення ефективності людської діяльності. При цьому соціальні інновації з'являються тоді, коли необхідно стабілізувати розвиток суспільства, встановити одночасне співіснування кількох політичних та соціальних систем, посилити соціальну мобільність. Водночас соціальні інновації містять у собі різні стратегії, ідеї, концепції, які націлені на покращення людського розвитку та спрямовані на створення громадянського суспільства.

Необхідно зауважити, що соціальні інновації включають різноманітні аспекти покращення соціального розвитку. Так, прийнято вважати, що до соціальних інновацій відносяться лише механізми, що здатні вплинути на покращення умов навчання та отримання освіти взагалі, вдосконалення умов праці, забезпечення нужденних потрібною допомогою. Проте насправді це також і всі ті інструменти, які спрямовані на інтеграцію представників різних класів та верств суспільного до громадянського суспільства загалом, що дозволить їм отримати рівні права з іншими представниками соціуму. Сюди можна віднести людей з особливими потребами та з особливими освітніми потребами, з інвалідністю, з потребою у соціальному захисті. Соціальними інноваціями також стають ті трансформаційні інструменти що дозволяють змінювати установлені культурні парадигми в абсолютно різних сферах: від управління бізнесом та роботи з людським капіталом до форматів проведення дозвілля та стосунків між членами сім'ї. Також соціальні інновації можуть бути спрямовані на покращення доступу соціуму до системи охорони здоров'я, відповідно, це дозволяє всім представникам суспільства отримувати вчасну медичну допомогу та дозволяє здійснювати ранню діагностику та профілактику різних хвороб і розладів [11, с.59].

Проблемним аспектом на сьогодні є те, що відсутнє єдине бачення того, коли має виникати соціальна інновація. З одного боку,

соціальні інновації необхідно реалізовувати постійно, що дозволяє постійно вдосконалювати умови життя та діяльності людини. З іншого боку, доцільним є застосовувати соціальні інновації тоді, коли вже постала гостра потреба про зміни у суспільстві, так як це дозволяє максимально врахувати потреби соціуму у певних змінах. Соціальна інновація не може виникнути сама по собі як певний природній процес, що ж наслідком випадкових обставин. За кожною соціальною інновацією криється автор – суб'єкт, який докладає зусилля длф формування інновації, бере на себе відповідальність за її втілення і, можливо, за наслідки. Таким чином за кожною соціальною інновацією як за системою інструментів та рішень стоїть архітектор цієї системи.

Крім того, соціальні інновації розглядаються як комплекс оригінальних рішень щодо певної категорії змін у суспільстві. Такі зміни називаються розвитком, який характеризується не тільки цілепокладанням в змінах та певною закономірністю в структурі цих змін, розвиток обов'язково характеризується невідворотністю – в соціальних змінах ця невідворотність характеризується в свою чергу процесами, які відображають стале зміцнення зв'язків між різними групами людей. Тобто після впровадження соціальних інновацій неможливим є регрес, так як соціальні інновації є системним покращенням. При цьому зміни стосуються всієї соціальної системи [21].

Відповідно, можна стверджувати, що питання соціальних інновацій на сьогодні є досить вагомим. Його розгляд у системі механізмів публічного управління дозволяє впроваджувати соціальні інновації системно та послідовно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання механізмів публічного управління соціальними інвестиціями розглядалося різними вітчизняними дослідниками. Зокрема, дослідниця О. Набатова вивчала дане питання з огляду на класифікацію соціальних інновацій. Так, вона розподіляє соціальні інновації за рівнем новизни та причинами виникнення соціальних інновацій [11, с. 60]. Це продемонстровано у табл. 1.

Вчена І. Ясочкіна звертає увагу на принципи соціальних інновацій. До таких принципів вона відносить:

- універсальність – соціальні інновації можуть впроваджуватися у різних сферах;
- пріоритетність – соціальні інновації мають бути економічно обґрунтованими;
- технологічність – соціальні інновації мають бути інтегровані у сучасні комп'ютерні та інформаційні системи;

Класифікація соціальних інновацій за вченою О. Набатовою

Критерій класифікації	Вид соціальних інновацій	Характеристика виду соціальних інновацій
<i>За рівнем новизни</i>		
	Базисні	Інновації, що виникли внаслідок технологічних змін
	Епохальні	Інновації, що спрямовані на перехід до нового соціокультурного ладу
	Антиінновації	Інновації, що спрямовані на рух суспільства назад
	Псевдоінновації	Інновації, які характеризуються тим, що суспільство рухається неправильним шляхом
	Модифікаційні	Інновації, що спрямовані на розвиток суспільства у різних сферах
<i>За причинами виникнення</i>		
	Природно-історичні	Інновації виникають внаслідок послідовного руху суспільства до певної ідеї, відповідно, відбувається самоорганізація суспільства
	Проектні	Інновації виникають внаслідок запропонованих ідей суб'єктами управління

– комерційність – соціальні інновації мають приносити інвестиційний прибуток;

– соціальність – соціальні інновації мають бути корисними для різних соціальних груп [18, с. 139].

Доцільно виокремити напрацювання з даного питання також вченої О. Болотної. У її баченні соціальні інновації є результатом постійної глобалізації, коли гостро постає проблема покращення людського життя. При цьому в умовах розвитку економіки соціальні інновації розглядаються нею як інструменти для забезпечення рівних прав громадян, самореалізації індивідів, досягнення бажаного, забезпечення життєдіяльності населення, отримання впевненості у стабільному майбутньому. Водночас у її баченні, якщо держава не дбає про економічне зростання, то рівень життя населення буде низьким, відповідно, соціальні інновації не будуть системними чи ж матимуть поверхневий характер [1, с. 510].

Вчена О. Харун розглядає соціальні інновації як один із механізмів підвищення зростання економіки держави шляхом постійних соціальних змін на підприємствах. Вона визначає такі переваги системних соціальних інновацій як покращення продуктивності працівників, мотивація працівників до особистісного зростання, покращення репутації підприємства чи організації, зростання інвестиційної привабливості підприємства, зменшення витрат на інші способи покращення продуктивності праці персоналу, підвищення рівня співробітництва із діловими партнерами, зростання зацікавленості потенційних кандидатів у вакансіях даного

підприємства. Проте вона визначає і недоліки соціальних інновацій на підприємствах, до яких вона відносить труднощі у сприйнятті інновацій працівниками, сумніви персоналу в ефективності соціальних інновацій, підвищення рівня соціальної відповідальності підприємства, зростання витрат на соціальні інновації, зменшення витрат на більш дешевші способи зацікавлення персоналу у результатах діяльності, труднощі в оцінці ефективності соціальних інновацій [17, с. 17].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Отже, наявних наукових праць достатньо для проведення дослідження з теми публічного управління соціальними інноваціями в аспекті наявних механізмів. Це свідчить про значний інтерес вчених до даного питання, отже, говорить про його значимість.

Метою статті є формалізація та узагальнення різноманітності механізмів публічного управління соціальними інноваціями, обґрунтування їх доцільності в соціально-економічних системах різного рівня (в системі суспільних відносин).

Виклад основного матеріалу. Питання публічного управління в Україні сьогодні стоїть досить гостро саме тому, що воно ретельно розглядається в аспекті різноманітних інновацій. При цьому інновації нині розглядаються не як щось, що з'являється згідно наявних потреб, а як постійний процес, що характеризується включенням змін у різні аспекти життя. Фактично це можна описати як процесу осучаснення життя. Інновації вагомо впливають на публічне управління, адже покращення життя

населення не може відбуватися без постійних змін [4, с. 245].

Щодо публічного управління, то можна наголосити на тому, що воно реалізовується за рахунок різноманітних механізмів. Механізмами публічного управління є комплекси соціально-правових стимулів та важелів, які забезпечують реалізацію запланованих цілей. При цьому публічне управління у реалізації механізмів спирається не лише на соціальну та правову сторону дозволів, але і на економічну, психологічну, етичну. Адже механізми спрямовані на унормування життя громадян, проте вони мають спиратися на законодавство держави, її політику, фінансові можливості. Також механізми враховують те, чи можливо запровадити певні концепції та ідеї, які держава прагне просувати та втілити у своїй діяльності. Тож механізми публічного управління є цілісною системою, яка спрямована на комунікацію держави із громадянами [9, с. 135].

Економічна та безпекова ситуація в Україні станом на 2024 р. засвідчує, що механізми публічного управління нині націлені переважно на забезпечення соціальних інновацій. Це можна пояснити тим, що через розпочату Росією війну проти України безпосередньо страждає цивільне населення. Це виявляється у тому, що громадяни нашої країни не можуть отримувати у повному обсязі потрібну їм допомогу, певні права людини не можуть бути дотримані у зв'язку із війною, обсяг обов'язків громадян та їхня відповідальність постійно зростають. До того ж збільшуються також потреби населення, тож вирішення питань соціальних інновацій стає першочерговим. В умовах екзистенційних викликів та в контексті обмежених часових та людських ресурсів соціальні інновації дозволяють виходити на окремі стосунки із часом та скорочувати терміни впровадження окремих соціальних технологій, дозволяти реалізовувати соціальні зміни в принципово інші терміни ніж за умов традиційних підходів [22, с. 41].

За допомогою механізмів публічного управління держава впроваджує інструменти покращення якості життя населення, які виявляються у соціальних інноваціях. Відповідно, з метою забезпечення інтересів громадян, відбувається формування системи соціальних змін, які передбачають реформування у всіх сферах суспільного життя. При цьому враховуються не тільки потреби населення загалом, але і потреби окремих категорій населення, жителів окремих регіонів, людей з особливими потребами. Пріоритетними постають питання щодо забезпечення доступу населення до освіти та охорони здоров'я, соціальних центрів, право-

охоронних органів. Адже під час війни взаємодія різних інституцій може бути порушена, що негативно впливає на виконання запитів суспільства. Все це має бути організованим у єдину систему, яка гармонійно забезпечує права громадян на отримання ними потрібної допомоги та послуги.

Враховуючи різноманітність потреб суспільства соціальні інновації за видами механізмів можна розподілити на:

- загальні;
- спеціальні [13, с. 17].

Загальні механізми визначають основні аспекти впровадження соціальних інновацій для більшості населення країни. Сюди можна віднести зміни, які стосуються законодавства, бюджету, кадрового забезпечення соціальних інституцій держави, програмування та прогнозування розвитку соціуму. Такі механізми переважно ґрунтуються на економічних та фінансових показниках, а також на юридичних аспектах держави. Зокрема, пропонуючи певні зміни, держава визначає можливості їх фінансування, потребу у залученні додаткових ресурсів, користь від впровадження змін. Крім того, здійснюється опора на наявні нормативно-правові акти, які дозволяють чи обмежують введення певних соціальних інновацій. Також сьогодні таким механізмом є інвестиційне регулювання, що передбачає розгляд соціуму як рушійної сили економіки, що дозволить принести прибуток державі.

Спеціальні механізми побудовані на тому, що вони переважно враховують потреби окремих категорій населення та здійснюються із конкретною ціллю. Такими є механізми регулювання працевлаштування окремих категорій населення, отримання допомоги новим категоріям з потребою у соціальному захисті, отримання послуг держави нерезидентам країни [14, с. 41].

Знову є такі, враховуючи військові дії на території нашої держави та зростання різних потреб населення, зокрема, і громадян інших держав, що перебувають чи проживають на території України, спеціальні механізми нині є одними з ключових, оскільки є інструментами впровадження тих змін, які не можуть регулюватися загальними механізмами.

Як загальні, так і спеціальні механізми, інструменти публічного управління першочергово спрямовані на позитивну динаміку суспільно життя. Соціальні інновації є багаточільовими, так як покращення функціонування певного напрямку суспільства призводить до зростання добробуту різних груп населення, покращення діяльності суб'єктів освіти та медицини, розвитку сприятливого

середовища для самореалізації, покращення екологічної ситуації із зміцненням здоров'я громадян, поліпшення системи адміністративних послуг, розвитку культурного простору, отримання громадянами рівних можливостей, забезпечення свобод населення.

Механізми публічного управління соціальними інноваціями є особливо важливими для депресивних регіонів. Так, людина, яка проживає у невеликому селі чи місті, що не має потрібної соціальної інфраструктури, не може повноцінно реалізовувати себе як особистість, тож вона починає деградувати, а можливо приймає рішення про переїзд до іншого населеного пункту, де матиме можливість отримати освіту, медичне забезпечення, відвідувати культурні заклади, влаштуватися на роботу із гідною оплатою праці. Тож держава має допомагати розвивати депресивні регіони, що позитивно вплине на провадження соціальних інновацій на цих територіях [12, с. 35].

Також варто додати, що соціальні інновації мають свою специфіку. Вони є окремим класом послуг публічного управління та спрямовані на допомогу населенню. При цьому вони потребують розвитку нових послуг та формування ефективного механізму їх надання. Зокрема, соціальні інновації це не тільки те, що держава прагне та має можливість змінити у соціальній поліці, це також запити та потреби самого населення, які є важливими, розвиток маркетингових підходів до публічного управління, впровадження нових управлінських технологій, формування умов для створення системи соціальних інновацій.

Важлива увага тут має бути приділена інформаційному супроводу соціальних інновацій. Так, держава повинна за допомогою соціальних центрів та інституцій, засобів масової інформації, соціальних платформ, повідомити населення про нові реформи та ідеї щодо соціальної сфери, пояснити їх новизну та корисність, можливості реалізації, користь для кожного громадянина та цінність для окремих категорій. Лише так можна забезпечити можливість реалізації соціальних інновацій. Слід тримати в постійному фокусі уваги що до тих пір доти інновація не пройшла перевірку контекстом та часом та не перетворилася у усталену норму, принцип, політику, вона є збудником системи, який за замовчуванням сприймається традиційною системою агресивно і на опір якому система витрачає окремі ресурси. Саме тому інформаційний супровід та комунікаційна підтримка соціальних інновацій є обов'язковим стандартом до впровадження без якого неможливо собі уявити реалізацію будь якої соціальної інновації у відкритому демократичному суспільстві.

Для нашої держави основними проблемними питаннями соціального середовища є питання зростання безробіття, соціальної нерівності, доступу до якісного медичного забезпечення та освіти, невпинне старіння народу, біологічні загрози. Зокрема, питання доступу до освіти є ключовим для багатьох наших співвітчизників, так як триває скорочення кількості навчальних закладів, що з одного боку призводить до оптимізації освітньої мережі, а з іншого боку впливає на те, що доступ до освіти втрачають ті категорії осіб, які проживають у важко доступних чи віддалених регіонах нашої країни [19, с. 618].

Варто відмітити, що впровадження соціальних інновацій на державному рівні потребує дотримання наступних принципів:

- інтегрованість соціальних інновацій у бізнес-сферу – соціальні інновації можуть стати частиною ділового середовища та можуть бути реалізовані у подальшому як комерційні проекти;

- розгляд прогнозів та сценаріїв – соціальні інновації мають розглядатися також разом із тими загрозами, які вони можуть нести;

- суб'єктність як основа соціальних інновацій – соціальні інновації впроваджуються не лише з огляду на групу людей, для яких вони призначені, але із урахуванням кадрового та фахового складу спеціалістів та посадовців, що мають ці інновації реалізовувати;

- моніторинг та оцінювання – процеси постійного стеження за динамікою соціальних інновацій які дозволяють уникати дороговартісних помилок на старті та впродовж реалізації процесів втілення соціальних інновацій;

- ефективне використання ресурсів – соціальні інновації мають впроваджуватися із врахуванням реального обсягу ресурсів, які на сьогодні присутні у державі;

- цілісність – соціальні інновації мають відповідати потребам різних груп суспільства та мати міжгалузеві зв'язки з іншими сферами.

Останні два принципи мають вирішальне значення в контексті повномасштабної воєнної агресії з боку назвичайно потужного в своїх власних ресурсах ворога. Адже саме ефективність використання обмежених ресурсів часто буде тим критерієм, який дозволить сам запуск соціальних інновацій, а цілісність в підході та реалізації дозволить підсилити цей ефект за рахунок екосистемного підходу.

Так, сьогодні основними механізмами, які враховують вище зазначені принципи, та які спрямовані на ефективне впровадження соціальних інновацій є такі, що зазначені на рис. 1.

Інституційний механізм передбачає впровадження соціальних інновацій на всіх рівнях. Тобто це побудова фактично нового суспіль-

ства чи поглядів соціуму на певне питання, що дозволяє навіть ігнорувати встановлені заздалегідь правила. Відповідно, відбувається трансформація суспільства, що може бути обумовлено відповідними причинами. Зокрема, внаслідок потреби суспільства, яка різко з'явилася, можуть бути припинені певні соціальні процеси або ж виникати нові [10, с. 5].

Варто зауважити, що інституціональний механізм передбачає впровадження соціальних інновацій на різних рівнях, починаючи від ідей на місцевому рівні управління, а також ідей, які виникають з ініціативи окремих осіб, і продовжуючи ідеями, що відтворюються вже на державному рівні, тобто централізовано. При цьому важливою є участь громадськості у впровадженні соціальних інновацій, так як народ має висловити своє ставлення до запропонованих змін, пояснити власну позицію, надати рекомендацію щодо втілення соціальних інновацій. Крім того, саме громадськість висловлює загальне сприйняття чи несприйняття ідеї (рис. 1).

Отже, якщо говорити про впровадження соціальних інновацій на рівні інституційного механізму, це передбачає фактично формування нового суспільства чи поглядів соціуму на певне питання, що дозволяє навіть ігнорувати встановлені заздалегідь правила. Відповідно, відбувається трансформація суспільства, що може бути обумовлено відповідними причинами. Зокрема, внаслідок потреби суспіль-

ства, яка різко з'явилася, можуть бути припинені певні соціальні процеси або ж виникати нові [10, с. 5]. Так в поточний момент відбувається переосмислення ідеї призову, ставлення до військових, ставлення до внутрішньо переміщених осіб в суспільстві.

Інституціональний механізм характеризується тим, що оцінити соціальні інновації за його допомогою буде можливо безпосередньо на основі отриманих результатів впроваджених змін. Це можна визначити шляхом аналізу отриманої інформації органами місцевого самоврядування та виконавчої влади. Відповідно, посадовці мають постійно комунікувати із громадянами держави, а також формувати у їх свідомості бачення усвідомленого суспільства. Це сприятиме глибокому впровадженню соціальних змін [20].

Даний механізм також вирізняється за рахунок того, що соціальні інновації відповідно до нього мають бути закріплені у нормативно-правових актах. Як наслідок, буде задокументовано принципи та ідеї соціальних інновацій, а також буде уникнено суперечки між державою, бізнесом, громадянами. Тому законодавче регулювання соціальних інновацій на сьогодні є обов'язковою вимогою для інституціонального механізму.

Попри те, що інституціональний механізм є одним із найбільш ефективним, оскільки соціальні інновації впроваджуються на різних рівнях, проте він передбачає складну структуру.

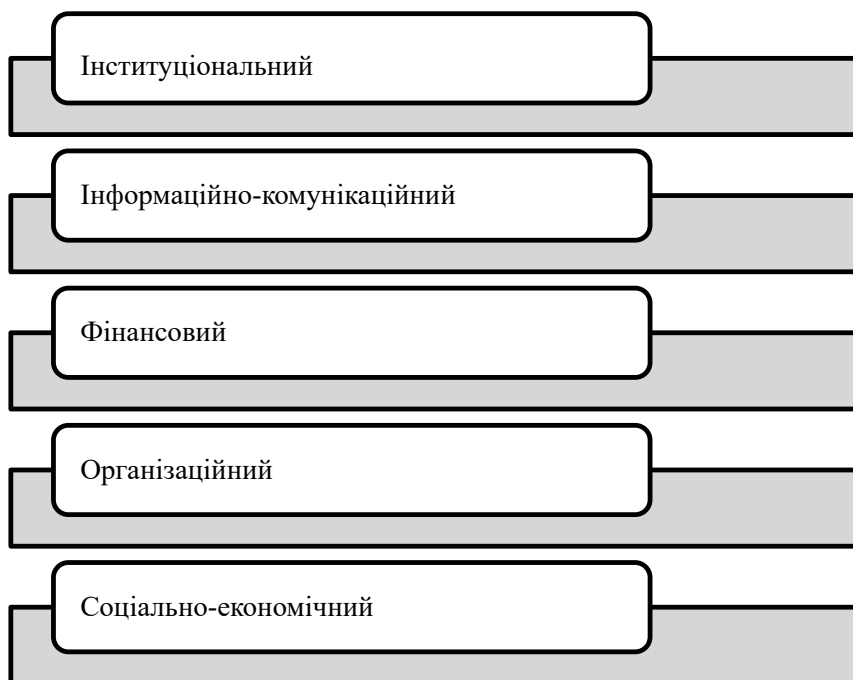

Рис. 1. Основні механізми ПУ соціальних інновацій [10, с. 5]

Так, компонентами впровадження соціальних інновацій згідно даного механізму є довготривале планування соціальних інновацій, розроблення моделей реалізації, прогнозування щодо різних сценаріїв розвитку. Наявність такої складної системи дозволяє включити у процес розробки та формування соціальних інновацій більшу кількість осіб та залучити фахівців із різних питань [10, с. 5].

Інформаційно-комунікаційний механізм передбачає формування сталих потоків інформації між учасниками публічного управління та фахівцями із соціальних інновацій. Цей механізм передбачає виявлення запитів суспільства, відгуків суспільства про соціальні реформи, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між висвітленням певних соціальних подій та включенням до них певних категорій населення.

Цей механізм має наступні функції:

- мобілізаційна – ознайомлення суспільства із соціальними інноваціями та отримання зворотного зв'язку від нього;

- координуюча – забезпечення розподілу обов'язків та функціоналу між різними структурами;

- консервативна – збереження керівної ролі публічного управління в аспекті соціальних інновацій;

- управлінська – поширення інформації від держави як від джерела достовірної інформації;

- інтегруюча – врахування інтересів різних груп суспільства шляхом стрімкого поширення інформації про соціальні інновації та отримання зворотного зв'язку;

- соціалізуюча – інформаційна діяльність дозволяє зміцнити зв'язок між соціумом, що буде обговорювати соціальне питання та давати реакцію щодо певного соціального рішення [6, с. 47].

Фінансовий механізм являє собою задоволення соціальних інновацій в економічних ресурсах. Тут держава, суспільство, фінанси, знаходяться поруч, оскільки залежно від обсягу коштів у бюджеті, певні соціальні інновації можуть впроваджуватися тривалий період. Варто зауважити, що нині фінансування соціальних інновацій у нашій державі відбувається переважно за рахунок співпраці уряду із комерційними організаціями, а інновації є результатом втілення у життя різних проєктів.

Зокрема, фінансування здебільшого включає покриття витрат на матеріальні цінності. Це можуть бути певні технології чи матеріали, техніка, прилади. Основними установами, куди вони потрапляють потім стають навчальні чи медичні заклади. При цьому необхідно вра-

ховувати, що гострою є потреба у фінансуванні інших органів та установ.

Сьогодні в Україні діє традиційний підхід до розвитку соціальної інноваційної діяльності, де переважним напрямом фінансування інновацій постають матеріальні активи (техніка, технології, матеріали). Із загальної кількості витрат на інновації, які були проваджені в українських підприємствах протягом 2018 р., 31,4% склали внутрішні науково-дослідні розробки, 52,2% – придбання нових машин, обладнання та програмного забезпечення, 1,1% – придбання нових знань [7, с. 15].

Ключовим напрямком сучасного розвитку соціальної інноваційної діяльності в Україні є збільшення кількості та покращення якості матеріальних ресурсів та продуктів. Досить мало уваги з боку вітчизняних інвесторів та держави сьогодні приділяється таким напрямкам соціальних інновацій, як: розвиток інтелектуального капіталу, приріст та одержання нових знань, вкладення у програми соціального розвитку, інвестиції у збереження та охорону навколишнього середовища, програми створення рівних можливостей розвитку для різних верств населення країни.

Традиційні концепції фінансування інновацій, які мають місце в Україні сьогодні, не в повній мірі відповідають світовим тенденціям соціальної інноваційної діяльності, а також умовам і стратегічним орієнтирам забезпечення конкурентоспроможності національної економіки та сприяння соціальному розвитку населення країни. В стратегічному аспекті соціальні інновації в Україні мають стати ключовим пріоритетом державної, регіональної та бізнес-політики управління через п'ять основних площин їх розробки та реалізації:

- 1) наукові дослідження, технологічний розвиток та інновації;

- 2) залученість та згуртованість;

- 3) освіта та людський капітал;

- 4) соціальна політика та рівень якості життя населення;

- 5) нарощування адміністративного (бізнес) потенціалу.

Головним напрямом розробки та реалізації інновацій сучасної України має стати людський капітал. Саме людський капітал є тим стратегічним ресурсом, який спроможний сформувати значний потенціал економічного зростання, підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки та рівня якості життя її населення. У сучасній економічній літературі досить багато праць, які досліджують інвестиції у інтелектуальний капітал з позицій витрат на навчання, досягнутого рівня грамотності населення, відсотка населення, яке має

середню професійну і вищу освіту. Ефект соціальних інвестицій у людський капітал на рівні компанії досліджують через показник норми прибутку [8, с. 19].

Організаційний механізм передбачає взаємодію різних державних структур та недержавних організацій між собою. Відповідно, для кожної установи соціальна інновація матиме власну ціль. Зокрема, для держави, це стимулювання громадськості у суспільному житті та підвищенні рівня життя населення, для громадян – забезпечення своїх прав, для компаній – комерційна складова діяльності. При цьому важливою є співпраця організацій різних рівнів та форм між собою, що дозволяє більше висвітлити проблему соціальних інновацій в інформаційному просторі [5, с. 132].

Соціально-економічний механізм передбачає вплив соціальних інновацій на наукове, соціальне, економічне життя держави шляхом впровадження інновацій на різних рівнях. При цьому враховується ціль держави та її спрямованість на досягнення певних запланованих результатів [2, с. 29].

Соціально-економічний розвиток багато в чому визначається соціальними інноваціями, що є основним інструментом підвищення якості життя населення. Саме пріоритет соціальних інновацій на відміну від традиційного економіко-технологічного підходу визначає тісну взаємодію соціальних інноваційних процесів і змін в економіці. З цих позицій економічні і науково-технологічні інновації як показники розвитку суспільства обумовлюється соціальними змінами і саме в контексті соціальних змін повинні вивчатися їх ефекти [16, с. 73].

Висновки. Отже, соціальні інновації виступають є ключовим елементом майже у всіх важливих процесах трансформації суспільства. Соціальні інновації допомагають змінюватися поглядам соціуму та форматам його взаємодії із соціальними процесами. Інституційний механізм впровадження соціальних інновацій допомагає впливати на традиційні унормовані правила та спонукати суспільство шукати нові інструменти реагування на актуальні виклики, які часто виникають не з побутових запитів на покращення життя, а навіть з таких екзистенційних викликів як повномасштабне вторгнення, або інші глобальні кризи.

Для максимальної ефективності публічному управлінню соціальними інноваціями потрібний постійний діалог між державою та її громадянами. Зворотній зв'язок від такого діалогу сприятиме прозорості та підвищуватиме відповідальність серед суб'єктів управ-

лінських рішень. А для того щоб оцінити ефективність таких рішень потрібно аналізувати результати таких дій, які відображаються у соціальних змінах.

Окрім інституційного механізму держава реалізовує соціальні інновації із застосуванням інформаційно-комунікаційного, фінансового, організаційного та соціально-економічного механізмів. Однак, сьогодні, в швидкозмінному високоінформаційному світі, особливо в контексті повномасштабного воєнного вторгнення та таких глобальних криз як пандемія COVID-19, все більшого значення набирають механізми які є максимально соціально-орієнтованими та спроможні забезпечити проєкцію соціальних змін на всі рівні життя суспільства. Реалізація таких механізмів сприяє більш глибокому та ефективному впровадженню соціальних інновацій та надає можливості соціальним інноваціям більше впливати на соціальну згуртованість та економіку держави.

Отже максимально ефективним інструментом в публічному управлінні соціальними інноваціями стане такий комплексний механізм який врахує і соціальну значущість і економічний ефект від впроваджених змін. Саме це потрібно закладати в основу механізму незворотності, без якого неможливо говорити про запропоновані зміни як про розвиток системи. В свою чергу цей механізм дозволить говорити про сталість соціальних процесів та позитивні соціальні зміни. Розробка такого комплексного механізму може стати основою для виходу держави на наступний рівень конкурентноспроможності та інноваційності й бути спроможною вистояти перед обличчям екзистенційних викликів нашого часу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Болотна О. Соціальні інновації як інструмент підвищення якості життя населення України. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 510–517.
2. Бухтатий О. Публічні комунікації демократичної держави: монографія. Дніпро : Журфонд. 2018. 297 с.
3. Герасимюк К. Механізми впровадження інновацій у процес регіонального управління в умовах децентралізації. *Право та державне управління*. 2020. Вип. 2. С. 260–265.
4. Дегтяр О. Інноваційні механізми публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів. *Вісник Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова*. 2020. Вип. 1. С. 245–247.
5. Ільчанинова Н. Вплив громадського моніторингу на процес надання адміністративних послуг. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 3. С. 131–136.
6. Кириченко Г. Інформаційно-комунікаційні механізми як інновації в системі формування пози-

тивного іміджу органів державної влади. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2019. Вип. 69. С. 46–54.

7. Котух Є. Формування систем кібербезпеки в органах публічної влади. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 3. С. 13–19.

8. Крюкова О. Соціальні інновації як стратегічний напрям розвитку інноваційної діяльності в Україні та фінансовий механізм їх реалізації. *Інноваційна економіка*. 2020. Вип. 1. С. 15–22.

9. Лесечко М. Системний підхід до оцінки ефективності управління державним сектором в Україні. *Ефективність держ. упр.* : зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ. 2017. Вип. 24. С. 133–139.

10. Маулік С. Державно-управлінські підходи до впровадження соціальних інновацій. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. Вип. 11. С. 1–8.

11. Набатова О. Соціальні інновації: поняття, види, суб'єкти. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. 2011. Вип. 6. С. 58–66.

12. Олексенко Р. Особливості інноваційно-інвестиційної політики антикризового розвитку реального сектору економіки України. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 5 (17). С. 33–39.

13. Оргіна Г. Сталий розвиток місцевих громад в умовах децентралізації : монографія. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2019. 171 с.

14. Оргіна Г. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації : хрестоматія. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2019. 411 с.

15. Тимофеев С. Роль прозорості і відкритості органів влади у розбудові громадянського суспільства. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2019. № 3. С. 12–18.

16. Федулова Л. Соціальні інновації в системі соціально-економічних відносин. *Економіка*. 2018. Вип. 6. С. 60–74.

17. Харун О. Соціальні інновації як чинник підвищення розвитку трудового потенціалу підприємств. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. Вип. 3. С. 12–18.

18. Ясочкіна І. Соціальні інновації як невід'ємна складова суспільного розвитку. *Вісник НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2022. Вип. 1. С. 138–140.

19. Fonseca T. Human capital and innovation: the importance of the optimal organizational task structure. *Research Policy*. 2019. № 48. P. 616–627.

20. How to Evaluate Impact of Social Innovations Programs. URL: <https://www.sopact.com/perspectives/social-innovation-programs-evaluation>

21. Social Innovation Community. URL: <https://www.siceurope.eu/about-sic/what-social-innovation/whatsocial-innovation>

22. Блощинський Д. Соціальні інновації як машина часу. Збірка матеріалів конференції «Теорія та практика публічного управління та адміністрування у XXI сторіччі». 2019. С. 40–43.